

Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D.

Police Academy of the Czech Republic in Prague

Faculty of Security Management

Department of Security Studies

e-mail: kolar@polac.cz

ORCID ID: 0000-0002-4330-2637

Odchod z pracoviště versus útěk: Jak terminologie ovlivňuje postihy a praxi Vězeňské služby ČR

Walkaway From Working Areas Versus Eespace: How Terminology Influences Sanctions and Practice of Prison Service of the Czech Republic

Abstrakt

Článek se zabývá problematikou odchodů odsouzených v České republice a upozorňuje na nejednotnost terminologie používané v praxi i legislativě. Hlavním tématem článku je analýza prezentování případů nevrácení se odsouzených z nestřežených pracovišť. Autor upozorňuje, že média i Policie ČR tyto události často prezentují zjednodušeně jako útky, což může ovlivňovat veřejné mínění i následné hodnocení těchto případů ze strany Vězeňské služby ČR. Článek zároveň upozorňuje i na přístupy k uvedenému jednání vězňů v zahraničí. Cílem je analyzovat různé způsoby, jak média označují porušení zákonných i podzákonných norem spojených s výkonem trestu odnětí svobody v souvislosti s odchodem nebo útekem vězněné osoby.

Klíčová slova: Útěk, odchod z pracoviště, odsouzený, kázeňský trest, trestní sankce, věznice.

Abstract

The article examines the issue of inmate walkaways in the Czech Republic and highlights the inconsistency of terminology used in both practice and legislation. The main focus of the article is an analysis of how cases involving failure of inmates to return from unguarded workplaces are presented in the media. The author points out that both the media and the Police of the Czech Republic often portray these incidents in a simplified manner as escapes, which may influence public opinion as well as the subsequent assessment of such cases by the Czech Prison Service. The article also draws attention to approaches adopted in other countries towards this type of conduct by incarcerated persons. Its aim is to analyse the various ways in which the media label violations of statutory and sub-statutory regulations related to the execution of custodial sentences in connection with the walkaway or escape of an incarcerated person.

Keywords: escape, walkaway from the workplace, inmate, disciplinary punishment, criminal sanction, prison.

Úvod

Současný český vězeňský systém čelí celé řadě bezpečnostních problémů a výzev, které jsou zmíněny v novém koncepčním dokumentu Vězeňské služby České republiky. Uvedený dokument vstoupil v platnost od roku 2026 a periodicky má zahrnovat deset let vývoje českého vězeňství, konkrétně do roku 2035.¹ Nicméně cílem článku není analýza vybraných bezpečnostních problémů českého vězeňství, ale především mediální analýza problematiky v souvislosti s určitou „zjištěnou nepřítomností“ osob ve výkonu trestu odnětí svobody, v případě jejich možného útěku ze střežené části věznice, nebo se zneužitím institutů spojených s pohybem mimo vězeňský objekt, a to příkladně na vnějších pracovištích, kde odsouzení vykonávají pracovní aktivity.

1. Útěk z objektů střežených Vězeňskou službou ČR

Vězeňská služba ČR v zákonných úpravách, které se českého vězeňství týkají, neklasifikuje, co je to útěk z výkonu trestu odnětí svobody, ale vychází z ustanovení trestněprávního, kde se uvádí v ustanovení § 337 odst. 3 písm. b) následující, citují: „Kdo zmaří nebo podstatně ztíží výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že uprchne stráží, z vazby, z výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence“²

Nachází-li se osoba ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody či výkonu zabezpečovací detence, je výkon těchto opatření realizován v zařízeních k tomu určených. Jedná se o vazební věznice, věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence.³ Tyto objekty mají své specifické znaky, které jsou charakterizovány mírou bezpečnostních opatření, typem střežení, stavebně technických zabezpečení atd.⁴

Ve vztahu k věznicím na našem území nelze konstatovat, že by nedocházelo k útěkům vězňených osob z výše uvedených zařízení, nicméně tyto události představují zásadní problém spojený s ohrožením bezpečnosti vězeňských zařízení, ale i společnosti⁵. Jednotlivé případy jsou statisticky vyjádřeny v ročenkách Vězeňské služby ČR a z nich vyplývá, že v posledních čtyřech letech došlo pouze k 3 útěkům, konkrétně v roce 2021 (v jednom případě) a v roce 2023 (ve dvou případech),⁶ přičemž vždy se jednalo o odsouzené, tedy o osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Právě z uvedeného tvrzení lze tedy akceptovat skutečnost, že útoky nepatří mezi nejzásadnější problémy, které v současnosti český vězeňský systém zaměstnávají.

¹ Koncepce rozvoje vězeňství 2026–2035. [online]. 2026, cit. [2026-03-16].

<https://msp.gov.cz/documents/d/msp/koncepce-rozvoje-vezenstvi-do-roku-2035-pdf>

² Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 337, odst. 3, písm. b). Pozn. autora.

³ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav; RASZKOVÁ, Tereza. *České vězeňství*. Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.

⁴ ENGSTROM, Kelsey V.; VAN GINNEKEN, Esther F.J.C. Ethical prison architecture: A systematic literature review of prison design features related to wellbeing. 2022. *Space and culture*. p. 1-25. DOI: 10.1177/12063312221104211

⁵ DIRGA, Lukáš. When, How and Where: Recapturing Prison Escapees. 2025, *Sociológia* 57, No. 6 DOI: 10.31577/sociologia.2025.57.6.18

⁶ Statistické ročenky VS ČR 2021–2024. [online]. [cit. 2026-03-12.] Dostupné z: <https://www.vscr.cz>

Na druhou stranu je ale nutno dodat, že sama Vězeňská služba by měla umět na takové události reagovat, umět je posoudit a v neposlední řadě z nich vyvodit důsledky, jež mohou zvýšit do budoucna odolnost systému proti vzniku takové mimořádné události. Navíc i společnost reaguje na uvedené události, kdy se o takové události dozvídají z médií,⁷ která zpravidla jednoznačně hovoří o útěku vězně,⁸ uprchlém vězni⁹ atd.

Zde je možno doplnit, že poslední útěk, kterému byla věnována za strany Vězeňské služby ČR velmi významná publicita, a to i ve vztahu k veřejnosti se stal ve Věznici Plzeň v roce 2005, kdy dva odsouzení utekli z vnitřního střeženého pracoviště. Uvedenému útěku bylo dokonce věnováno zvláštní vydání časopisu České vězeňství v roce 2005. Na základě vzniklé mimořádné události byla přijata celá řada opatření, kdy jejich cílem bylo do budoucna možnosti útěku takovým způsobem zabránit.¹⁰

Při informování veřejnosti o různých situacích spojených s činností Vězeňské služby ČR ve vztahu k vězněným osobám, svoji roli hrají i sociální sítě, na kterých jsou právě mnohdy zveřejňovány základní údaje o odsouzeném jako o uprchlé osobě, doplněné o informace, jak postupovat v případě spatření takové osoby apod. V souvislosti s nepřítomností odsouzeného ve věznici, se nehovoří pouze o útěku, ale sama Vězeňská služba ČR mnohem intenzivněji využívá pojem odchod. Může se zdát, že jde pouze o nepřesnou terminologii, avšak pojem odchod má velký význam nejenom pro samotný bezpečnostní sbor, ale především pro posouzení nedovoleného jednání odsouzeného ze strany příslušné organizační jednotky Vězeňské služby ČR.

2. Útěk nebo odchod jako mimořádné události

Pokud jde o odchod z výkonu trestu odnětí svobody, tak je možno uvést, že odchodem se rozumí: „Zneužití povolení volného pohybu mimo organizační jednotku při plnění pracovních úkolů, k návštěvě zdravotnického, rehabilitačního a obdobného zařízení, odchod z nestřeženého pracoviště, odchod z oddělení s nízkým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou nebo samostatného objektu věznice, kde jsou umístěni pouze odsouzení zařazení do oddělení s nízkým stupněm zabezpečení věznice s ostrahou, zneužití povolení k opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení nebo s přerušením výkonu trestu, dále dopadení nebo zadržení vězněné osoby“.¹¹ Na základě této podzákoné normy je útěk z věznice považován za závažnou mimořádnou událost, zatímco odchod je zařazen do kategorie

⁷ ZAJAC, Lada. Policie ročně pátrá po desítkách vězňů. Často prchají z nestřežených pracovišť. [online]. 2022, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vezenska-sluzba-veznice-policie-vezni-na-uteku-statistika.A220524_170408_domaci_lre

⁸ CERMAN, Tomáš. Útěk vězně na Náchodsku: Policie hledá muže ve vězeňském úboru. [online]. 2025, cit. [2026-03-10]. Dostupné z: <https://nachodsky.denik.cz/krimi/utek-vezne-na-nachodsku-policie-hleda-muze-ve-vezenskem-uboru-20250606.html>

⁹ HÁMOVÁ, Petra. Za pár minut na svobodě zaplatí vězeň ze Stráže dalšími roky za mřížemi. [online]. 2024, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: <https://ceskolipsky.denik.cz/krimi/straz-pod-ralskem-vezen-utek-trest-pracoviste-20240620.html>

¹⁰ České vězeňství. [online]. 2005, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2005/cv-utek-zm.pdf>

¹¹ NGŘ 16/2022 O mimořádných událostech, ustanovení § 6, písm. e). Poznámka autora.

ostatních mimořádných událostí. Nicméně oba tyto mimořádných událostí je třeba nejenom zadokumentovat, ale i prověřit, případně přijmout konkrétní opatření k zabránění opětovného jednání. K tomu je ve věznicích zřízen Policejní orgán Vězeňské služby ČR, a to dle ustanovení § 12 odst. 2, písm. b) zákona č. 141/1961 Sb. Trestní řád, v platném znění. Příslušníci zařazení jako pověřený orgán Vězeňské služby ČR vykonávají službu na Oddělení prevence a stížností, přičemž jeden z jejich základních úkolů je spojen s prošetřováním podání vězněných osob na podmínky výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a výkonu zabezpečovací detence.¹² Nicméně portfolio činností pověřených orgánů je mnohem širší a kromě již zmíněných stížností je to i otázka šetření mimořádných událostí a jejich vzniku, spolupráce s jinými bezpečnostními sbory, především Policií ČR, až po edukační činnost v rámci služební a profesní přípravy příslušníků a civilních zaměstnanců vězeňských zařízení. I skutečnosti spojené s útekem a odchody odsouzených osob patří do náplně služebních činností příslušníků zařazených na tomto oddělení.

2.1 Normativní a evidenční vymezení

Fakt, že Vězeňská služba ČR řadí útek z věznice, nebo odchod z pracoviště, či jiné instituty se svévolným vzdálením odsouzených spojené, k mimořádným událostem,¹³ je evidentní i ze statistických ročenek. Mimořádné události se diferencují dle příslušného předpisu na závažné mimořádné události a ostatní, přičemž útek je závažnou mimořádnou událostí.¹⁴ Přesto i ve statistických ročenkách se najdou problematické pasáže, kdy v části věnované mimořádným událostem je možno zjistit, že v roce 2024 došlo k 86 odchodům, v roce 2023 k 65 odchodům, v roce 2022 k 45 odchodům a v roce 2021 k 16 odchodům.¹⁵ V této části ročenek je rovněž možno zjistit i skutečnosti, ze kterých vyplývá, že Vězeňská služba ČR pracuje i s dalšími instituty, které rovněž spadají pod mimořádné události a jsou spojeny se svévolným vzdálením odsouzeného/ odsouzené. Jedná se především o Zneužití institutu volného pohybu mimo věznici v souvislosti se zaměstnáním, přerušením výkonu trestu odnětí svobody, s programem zacházení a s volnou návštěvou. Ze zjištěných podkladů ale nevyplývá, co tedy přesně je myšleno pod pojmem odchod, když statistika uvádí i další možnosti zneužití volného pohybu mimo věznici. Jde příkladně o zneužití volného pohybu mimo věznici v souvislosti se zaměstnáním. Je tedy terminologicky zneužití volného pohybu stejným ekvivalentem, jako je tomu u odchodu? Odpověď na tuto otázku z uvedených materiálů nevyplývá, z čehož se lze domnívat, že i uvedená statistická data ne přesně postihují daný status quo, případně užití vícero terminologických možností je historickým přežitkem.

Diskuse o tom, kdy lze jednání odsouzeného považuje za „útek“ a kdy jen za „odchod“ není jenom akademická, protože může zásadně ovlivnit celý komplex postihů aplikovatelných odsouzenému na jeho nedovolené jednání. Odlišná kvalifikace může

¹² KOLÁŘ, Ondřej; KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. 2017. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 3/2017, p. 135-145. ISSN 1801-8211.

¹³ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 16/2022 o mimořádných událostech

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Statistické ročenky VS ČR 2021–2024. [online]. [cit. 2026-03-12.] Dostupné z: <https://www.vscr.cz>

znamenat rozdíl mezi vnitřním disciplinárním trestem nebo trestním stíháním. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v platném znění na možnost trestního stíhání osoby za útěk z objektů, které střeží Vězeňská služba ČR, pamatuje, a to ustanovením § 337 odst. 3 písm. b) výše uvedené právní normy, citují: „*Kdo zmaří nebo podstatně ztíží výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že uprchne stráží, z vazby, z výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence, bude potrestán odnětím svobody až na 5 let nebo peněžitým trestem*“.¹⁶ Nicméně nejedná se o jedinou právní úpravu spojenou s útekem vězně, neboť s tímto jednáním souvisí i následující ustanovení, konkrétně § 338 – osvobození vězně, jak již bylo citováno výše. V Trestním zákoníku se rovněž uvádí, že osoba bude trestně stíhána, pokud se dopustí závažného jednání, aby zmařila účel výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu zabezpečovací detence.¹⁷ Základním kritériem, které se jako účel výkonu trestu zmiňuje, je vymezen mimo jiné **jako ochrana společnosti před pachateli trestných činů**, což je jeden ze základních úkolů, které Vězeňská služba ČR je povinna plnit.¹⁸

Jestliže lze pojem útěk spojit taktéž i s osvobozením vězněné osoby, tak asi nejznámější případ osvobození vězně v posledních letech na území České republiky lze spojit s rokem 2009, kdy byl svojí manželkou osvobozen při eskortě do zdravotnického zařízení v Plzni Pavel Tauchen. Ten se následně při pronásledování policií zastřelil, postřelena byla i jeho manželka, která byla poté odsouzena k podmíněnému trestu.¹⁹

Jedná-li se o modus operandy, tak útěk vězně Vězeňská služba ČR chápe jako překonání technického zabezpečení střežených objektů věznic, překonání bezpečnostního perimetru, ohradního zdiva atd. Zatímco v případě různých forem pracovišť mimo střeženou část věznic, institutů opuštění věznice v souvislosti s návštěvou, přerušení výkonu trestu odnětí svobody apod., se hovoří o odchodu. Zde je možno zmínit zajímavou kauzu, která se stala v roce 2022, avšak z oficiálních materiálů Vězeňské služby ČR je zřejmé, že i přes překonání výše uvedených stavebně technických překážek,²⁰ po použití střelné zbraně,²¹ nebylo jednání vězněné osoby klasifikováno ve statistické ročence za uvedený rok jako útěk!²² Důvod, proč tomu tak bylo, se nepodařilo dohledat.

¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, v platném znění.

¹⁷ Tamtéž – ustanovení § 337 odst. 1 písm. h), i), j.

¹⁸ VLACH, František; STÁREK, Lukáš. Resocialization of convicts in the Czech Republic: The role of the prison system in promoting reintegration into society. 2025. *Jurnal Cita Hukuum*, vol. 13, No. 1, p. 157-170. DOI: <https://doi.org/10.15408/jch.v13i1.44597>

¹⁹ JEŽEK, Petr; ŠTASTNÝ, Jiří. Přepadla eskortu a osvobodila manžela. Soud za to dal Tauchenové podmínku. [online]. 2010, cit. [2026-03-20]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/prepadla-eskortu-a-osvobodila-manzela-soud-za-to-dal-tauchenove-podminku.A100629_093458_krimi_js

²⁰ MAJEROVÁ, Eliška. Nepovedený útěk z věznice. [online]. 2022, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/nepovedeny-utek-z-veznice.aspx>

²¹ SEDLÁŘOVÁ, Barbora. Odsouzený za vraždu překonal plot i zeď vězení ve Valdicích. Padly výstřely. [online]. 2022, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/pokus-o-utek-vezen-valdice.A220625_141157_hradec-zpravy_bse

²² Statistická ročenka VS ČR za rok 2022. [online]. [cit. 2026-03-12.] Dostupné z: <https://www.vscr.cz>

3. Zahraniční přístupy k hodnocení pojmů útěk versus odchod

Problematika útěků vězňených osob patří mezi jedno ze závažných bezpečnostních témat, která ovlivňují nejen chod vězeňského systému, ale jsou způsobilé i ovlivnit důvěru veřejnosti v okolnosti spojené s výkonem trestu odnětí svobody.²³

Přestože se může zdát, že vymezení tak zásadního pojmu, jako je „útěk“ je v právních předpisech jednoznačné, praktická zkušenost ukazuje, že realita je podstatně složitější. I v zahraničních materiálech se objevují situace, kdy pojem je definován jako útěk z vězeňských zařízení pod vyšším stupněm ostrahy, nebo při transportu odsouzeného. Naproti tomu i zahraniční autoři hovoří o „odchodu“ z věznice v případě méně střežených objektů, nebo po nevrácení se z povoleného opuštění věznice.²⁴ V zahraniční odborné literatuře je neoprávněné vzdálení odsouzeného z vnějšího pracoviště, nebo jiného méně střeženého režimu označováno jako tzv. *absconding*. Na rozdíl od klasického útěku, který zahrnuje překonání fyzických zabezpečovacích prvků věznice, dochází při *abscondingu* k porušení režimu založeného na důvěře, typicky při práci mimo věznici nebo během dočasného opuštění zařízení. Studie zaměřené na tuto problematiku ukazují, že k *abscondingu* dochází především u méně rizikových odsouzených zařazených do otevřenějších režimů a že motivace bývá často spíše situační, než plánovaná. Výzkumy zároveň potvrzují, že většina těchto případů končí rychlým dopadením nebo návratem odsouzeného, což odlišuje *absconding* od klasických útěků svou povahou i mírou společenské nebezpečnosti.²⁵

Naproti tomu některé jiné materiály definují pojem „útěk“ vždy jako nepovolený odchod odsouzeného z věznice bez ohledu na skutečnost, o jaký typ ostrahy se jedná.²⁶

Z hlediska mezinárodních statistik je termín 'útěk' chápán rozdílně i v závislosti na právním systému a metodologii zkoumání. Například SPACE Report Rady Evropy pojem útěk uvádí a doplňuje, že se do citačního potenciálu nezapočítávají jako útěk situace, kdy se vězeň nevrátí z pracoviště mimo areál věznice, nebo povolené vycházky, i když se jedná o neoprávněné opuštění místa výkonu trestu odnětí svobody.²⁷ Tento rozdíl explicitně ukazuje, že i jiné jurisdikce rozlišují mezi skutečným útěkem a jinými formami neplnění režimních povinností.

²³ DIRGA, Lukáš. When, How and Where: Recapturing Prison Escapees. 2025, *Sociológia*. 57, No. 6. DOI: 10.31577/sociologia.2025.57.6.18

²⁴ PETERSON, Bryce E.; FERA, Adam; MELLOW, Jeff. Escapes from correctional custody: a new examination of an old phenomenon. 2016. *The Prison journal*. Vol. 96(4), p. 511–513. DOI: <https://doi.org/10.1177/0032885516650873>

²⁵ EMIRALI, Aliye; O'ROURKE, Rachel; FRIENDSHIP, Caroline. Desistance from absconding: „You've got to have hope“. 2020. *Journal of forensic practice*. ISSN 2050-8794. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/JFP-04-2020-0020>

²⁶ FISHER, Gerald P. Prison escapes. 2022. EBSCO. [online]. 2022, cit. [2026-03-16]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/research-starters/law/prison-escapes?utm>

²⁷ AEBI, Marcelo F.; COCCO, Edoardo. Prison population, SPACE I–2024. [online]. 2024, cit. [2026-03-15]. Dostupné z: <https://www.scribd.com/document/889804266/250715-Rapport-Space-i-2024-Compressed?utm>

4. Možné důvody nesouladu v terminologickém pojetí

Zásadní problém, který se v této oblasti objevuje, spočívá v terminologickém nesouladu mezi právní a aplikační rovinou. Zatímco právní řád operuje s obecnou kategorií maření výkonu úředního rozhodnutí, interní evidence a klasifikace Vězeňské služby ČR se zaměřuje na jednání a chování odsouzených. Tento nesoulad se projevuje zejména v hraničních situacích, například když odsouzený/odsouzená, pracující na nestřeženém pracovišti, neoprávněně opustí prostor bez fyzického překonání zabezpečení, nebo při opožděném návratu z povolené vycházky. V takových případech není jednoznačné, zda jde o útěk, odchod či svévolné vzdálení se, a klasifikace se tak stává závislou na individuálním posouzení příslušníků dané organizační jednotky Vězeňské služby ČR. Nejednotné používání terminologie pak může vést k rozdílné interní evidenci, nerovnosti v aplikaci kázeňských opatření a potenciálně i k nejasnostem při soudním posuzování případu. Ze statistických údajů navíc nelze zjistit, jaká je zásadně využívaná praxe při řešení odchodu z pracoviště, zdali jsou využívány převážně instituty ukládaných kázeňských trestů, nebo jsou uvedené skutky posuzovány v trestněprávní rovině s tím, že konkrétnímu pachateli je následně uložen nový trest odnětí svobody.

Nelze opomenout ani jazykový a hodnotící rozměr konkrétních pojmů. Termín útěk je zatížen silnou negativní konotací a evokuje aktivní snahu uniknout kontrole, často s překonáním překážek nebo ostrahy.²⁸ Naopak pojmy jako odchod či svévolné vzdálení se působí neutrálněji a lépe odpovídají situacím, kdy odsouzený nevyvíjí aktivní snahu překonat zabezpečení, ale pouze využívá stávající režim důvěry či kontrolovaného pohybu. Jazyk tak nejen popisuje skutečnost, ale v podstatě hodnotí i míru společenské škodlivosti a subjektivního zavinění, což má přímý dopad na interní hodnocení incidentu, kázeňské opatření a případně i mediální prezentaci.²⁹

Konkrétní rozměr je důležitý, protože sjednocení terminologie pod pojem útěk by sice odstranilo některé nejasnosti, ale současně by ztratilo schopnost diferencovaně hodnotit rizikovost a charakter jednání odsouzeného/odsouzené.

Dalším důvodem, proč nelze univerzálně sjednotit všechny případy neoprávněného opuštění vymezeného prostoru pod pojem útěk, je potřeba diferencovaného přístupu k hodnocení rizik a bezpečnostních opatření.³⁰

Útěk ze střeženého objektu představuje vysoké riziko pro bezpečnost zařízení i veřejnost a vyžaduje okamžitou a intenzivní reakci, zatímco opožděný návrat z vycházky či odchod z nestřeženého pracoviště typicky nepředstavuje bezprostřední

²⁸ PAKES, Francis; GUNNLAUGSSON, Helgi. Prison break – or break from prison? Reflections on escapes from Icelandic prisons. *Nordic journal of criminology*. Vol. 26, No. 1. ISSN 2578-9821. DOI: <https://doi.org/10.18261/njc.26.1.3>

²⁹ ZAJAC, Lada. Policie ročně pátrá po desítkách vězňů. Často prchají z nestřežených pracovišť. [online]. 2022, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vezenska-sluzba-veznice-policie-vezni-na-uteku-statistika.A220524_170408_domaci_lre

³⁰ FERNANDEZ, Carlos; DE LASALA, Fernando. Risk assessment in prison. [online]. 2021, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/54d9f0f6-2e79-467e-900a-c17802c44f51_en?filename=ran_cons_overv_pap_risk_assessment_in_prison_20210210_en.pdf

ohrožení. Použití jednotného pojmu by tak mohlo vést k nepřiměřenému hodnocení méně závažných incidentů, nesprávnému určení kázeňských opatření a ztrátě cenné informace o rizikové hierarchii jednotlivých případů.³¹

Terminologická diferenciaci tak není pouhým jazykovým detailem, ale také klíčovým nástrojem pro bezpečnostní management a řízení věznic. Problematika hraničních situací dále ilustruje, proč je zachování rozlišovacích kategorií nezbytné. Například situace, kdy odsouzený opustí prostor volného pohybu mimo vězeňské zařízení, tak vyžaduje jiné postupy než situace, kdy odsouzený překoná stavebně technické zabezpečení střeženého objektu. Stejně je tomu i v případech opožděného návratu z povolené vycházky či přerušení trestu, což jsou instituty spojené s kázeňskými odměnami pro vězněné osoby a z hlediska jejich resocializace hrají významnou úlohu.

Zpožděný návrat do věznice může být důsledkem nepozornosti, chybného odhadu času či subjektivního rozhodnutí, a nikoli promyšleného úmyslu uniknout. Univerzální označení všech těchto situací jako útěk by proto mohlo vést k nadměrnému stigmatizování a nepřiměřenému represivnímu přístupu.

Terminologie má rovněž přímý dopad na kázeňské opatření, bezpečnostní strategie a statistické vyhodnocení. Interní klasifikace umožňuje přesněji stanovit typ opatření, která lze vůči takové osobě efektivně využít. Ta mohou být spojena s uložením kázeňského trestu, přeřazením do přísnějšího typu vězeňského režimu, omezení volného pohybu až po uložení nového trestu odnětí svobody v případě trestněprávního posouzení útěku vězněné osoby.³²

Rozdíl mezi útěkem a odchodem reflektuje závažnost incidentu a přispívá k efektivnímu řízení rizik. V oblasti statistiky a analytické činnosti poskytuje diferenciaci kategorií základ pro přesnější vyhodnocování bezpečnostních trendů, identifikaci rizikových lokalit a plánování preventivních opatření.

Z právního hlediska zůstává klíčové, že trestní odpovědnost odsouzeného/odsouzené vychází z naplnění skutkové podstaty maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Terminologie použitá v dokumentaci, byť má význam pro interní hodnocení, nemění skutkovou podstatu jednání. Nicméně terminologické rozlišení může nepřímo ovlivnit soudní hodnocení, zejména pokud jde o posouzení úmyslu, recidivy či závažnosti porušení režimu, a tím i výši uloženého trestu nebo jiné právní následky.

Současná praxe zřejmě představuje kompromis mezi potřebou přesného popisu a nutností srozumitelné evidence. Zachování diferencované terminologie umožňuje reflektovat rozdílnou závažnost a bezpečnostní rizika jednotlivých incidentů, diferencovat kázeňská opatření a podporovat metodicky jednotný přístup k řízení věznic. Celkově lze konstatovat, že terminologické rozlišení mezi útěkem, odchodem

³¹ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. Handbook on dynamic security and prison intelligence. [online]. 2015, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC_Handbook_on_Dynamic_Security_and_Prison_Intelligence.pdf

³² YUSIFOV, Abdulla. Practices in the Field of Disciplinary Liability of Convicts While Serving a Sentence of Imprisonment: Analysis of International Experience. *Futurity. Economic & Law*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.57125/FEL.2024.09.25.04>

a svévolným vzdálením se je nezbytné pro přesnou evidenci, hodnocení závažnosti a bezpečnostních rizik ve výkonu trestu odnětí svobody. Jednotné označení všech incidentů jako útěk by sice eliminovalo jazykové nejednoznačnosti, ale vedlo by k ztrátě analytické a hodnotící schopnosti systému. Její jasné vymezení a konkrétní aplikace jsou proto klíčové pro udržení bezpečnostní integrity vězeňského systému a pro zajištění právní a procedurální spravedlnosti při hodnocení jednání odsouzených.

Dalším významným aspektem, který je v kontextu rozlišování mezi těmito pojmy „nutné zohlednit, je otázka subjektivní stránky jednání odsouzeného.³³ Zatímco v případě klasického útěku ze střeženého objektu lze zpravidla bez větších pochybností dovodit přímý úmysl vyhnout se pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody, u odchodů z nestřežených pracovišť či při nevrácení se z povoleného pobytu mimo věznici může být situace podstatně složitější.³⁴ V těchto případech se totiž může jednat o jednání motivované momentálním selháním, impulzivním rozhodnutím, nedbalostí nebo podceněním důsledků, nikoli nutně o promyšlený únik s cílem trvale se vyhnout výkonu trestu.³⁵

Tato skutečnost má zásadní dopad nejen na právní kvalifikaci jednání, ale i na posouzení míry zavinění a následnou volbu sankce. V trestním právu přitom platí zásada individualizace trestu, která vyžaduje zohlednění všech okolností konkrétního případu, včetně pohnutek pachatele.³⁶ Pokud by byly všechny formy neoprávněného opuštění režimu bez dalšího označovány jako útěk, mohlo by docházet k nepřiměřenému zobecnění a potlačení této individualizace, což by bylo v rozporu se základními principy spravedlivého trestání.

S tím úzce souvisí i otázka proporcionality postihu. V podmínkách výkonu trestu odnětí svobody existuje široká škála kázeňských opatření, která mají reagovat na porušení vnitřního řádu věznice. Tato opatření se liší svou intenzitou a dopadem na odsouzeného, a proto je nezbytné, aby byla aplikována diferencovaně.³⁷ Označení určitého jednání útekem může automaticky implikovat vyšší závažnost a vést k přísnějšímu postihu, zatímco pojem odchod umožňuje flexibilnější reakci

³³ JIRÁK, Vladimír. Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 TrZ z hlediska juristického a kriminologického. [online]. 2018, cit. [2026-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/tvcmr/BP_444585.pdf?utm

³⁴ HENDERSON, Rob. Escapes and related offences. [online]. 2022, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Uživatel/Downloads/Full%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Uživatel/Downloads/Full%20(1).pdf)

³⁵ DIRGA, Lukáš; KUBÍN, Tomáš. *Vězeň na útěku*. Praha: Academia, 2023. ISBN 978-80-200-3414-4.

³⁶ ŠVÁSTA, Pavel. K aplikaci zásady legitimního očekávání a rovnosti při ukládání pokut právníkům osobám v řízení o správním deliktu v kontextu zásady individualizace sankce, část II. [online]. 2016, cit. [2026-03-21]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/k-aplikaci-zasady-legitimniho-ocekavani-a-rovnosti-pri-ukladani-pokut-pravnicky-m-osobam-v-rizeni-o-spravnim-deliktu-v-kontextu-zasady-individualizace-sankce-cast-2?utm>

³⁷ EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. Article 49 – Principles of legality and proportionality of criminal offences and penalties. [online]. 2007, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/49-principles-legality-and-proportionality-criminal-offences-and-penalties?utm>

odpovídající konkrétní situaci. Terminologie tak nepřímo ovlivňuje rozhodovací procesy a může mít reálný dopad na právní postavení odsouzeného.

Rovinu problému představuje rovněž i vztah mezi používanou terminologií ze strany Vězeňské služby ČR a terminologií používanou orgány činnými v trestním řízení. Zatímco Vězeňská služba ČR pracuje s interními kategoriemi, které reflektují provozní a bezpečnostní potřeby, orgány činné v trestním řízení posuzují jednání primárně z hlediska naplnění skutkové podstaty trestného činu. Tento rozdíl v přístupu může vést k situacím, kdy je určité jednání interně evidováno jako „odchod“, avšak následně je kvalifikováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.³⁸ Takový nesoulad může působit interpretační obtíže a vyvolávat otázky ohledně konzistence rozhodování.

Z praktického hlediska je rovněž významné, jakým způsobem je o těchto událostech informována veřejnost. Mediální diskurz často zjednodušuje terminologii a používá pojem „útěk“ jako univerzální označení pro jakékoli neoprávněné opuštění věznice či vnějšího pracoviště. Tento přístup může vést ke zkreslenému vnímání situace, kdy jsou i méně závažné incidenty prezentovány jako závažná bezpečnostní selhání. Důsledkem může být snížení důvěry veřejnosti ve vězeňský systém, přestože statistická data ukazují, že skutečné útoky ze střežených objektů jsou relativně vzácné.³⁹

Vhodné je poukázat i na určitou preventivní funkci terminologie a její analytický rámec. Přesné a diferencované označení jednotlivých typů incidentů umožňuje lépe analyzovat jejich příčiny a přijímat cílená opatření k jejich předcházení. Například nárůst odchodů z nestřežených pracovišť může signalizovat potřebu revize podmínek zařazování odsouzených na tato pracoviště, posílení kontrolních mechanismů nebo úpravy jiných režimových opatření. Pokud by byly všechny tyto případy zahrnuty pod obecný a jednotící pojem, mohlo by dojít ke ztrátě důležitých analytických informací, které jsou nezbytné pro efektivní řízení systému.

Je ale nutno doplnit, že na druhou stranu nelze opomenout ani organizační a personální dimenzi problému. Příslušníci Vězeňské služby ČR jsou v každodenní praxi vystaveni nutnosti rychle a správně vyhodnotit konkrétní situaci a rozhodnout o dalším postupu. K tomu potřebují jasně definované pojmy a metodické vedení, které minimalizuje prostor pro subjektivní interpretaci. Pokud jsou hranice mezi jednotlivými kategoriemi nejasné, zvyšuje se riziko nejednotného postupu a potenciálních pochybení. To může mít nejen právní, ale i personální důsledky, například v podobě odpovědnosti za nesprávné služební rozhodnutí.⁴⁰

Z hlediska systematického výkladu práva se proto jeví jako žádoucí usilovat o větší harmonizaci terminologie mezi právními předpisy a interními normami

³⁸ MUZIKANTOVÁ, Andrea. Pátrání po uprchlém vězni. [online]. 2023, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/krajske-reditelstvi-policie-pdk-zpravodajstvi-patrame-po-uprchlem-vezni.aspx>

³⁹ ČTK. Vězeň, který uprchl z nestřeženého pracoviště v Chomutově, je zpátky za mřížemi. [online]. 2026, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.metro.cz/kraje/ustecky-kraj/vezen-ktery-uprchl-z-nestrezeneho-pracoviste-v-chomutove-je-zpet-za-mrizemi.A260312_114535_metro-usti-zpravy_air

⁴⁰ KOLÁŘ, Ondřej. Vězeňské prostředí a jeho vliv na zaměstnance Vězeňské služby ČR. 2024. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 1/2024, p. 51-62. ISSN 1801-8211.

Vězeňské služby ČR. Neznamená to nutně zavedení jednotného pojmu pro všechny situace, ale spíše vytvoření jasného rámce, který by definoval jednotlivé kategorie a jejich vztah k právní kvalifikaci. Takový rámec by mohl přispět k větší předvídatelnosti rozhodování a snížení interpretačních nejasností.

Skutečnost, zda se jedná o útěk, nebo o odchod nebo samovolné vzdálení je důležitým faktem, který může hrát roli při řešení konkrétního vězně, který se uvedeného jednání dopustil. Rozlišení obou pojmů tedy zásadně určuje, zda jednání odsouzeného bude posuzováno jako kázeňský přestupek, nebo jako trestný čin. V praxi tak může stejná situace vést ke zcela odlišným postihům. V prostředí českých vězeňských zařízení se o útěku hovoří v případě, že odsouzený nebo odsouzená uprchne ze střeženého objektu, nebo při eskortě.

Bývá však obtížné jednoznačně nastavit hranice mezi odchodem a útekem, zejména u méně střežených typů pracovišť či při pracích mimo věznici. K tomuto vyjádření lze doplnit příkladně Rozhodnutí Nejvyššího soudu, kde se uvádí, že **„pokud odsouzený, který vykonává trest odnětí svobody, při dočasném pobytu mimo věznici úmyslně porušil stanovené omezení pohybu jak co do místního, tak co do časového určení a následně se skrýval na různých místech v úmyslu vyhnout se dalšímu výkonu trestu odnětí svobody, je třeba jeho počínání posuzovat již jako uprchnutí ve smyslu § 171 odst. 2 písm. b) Trestního zákona o trestném činu maření výkonu úředního rozhodnutí. Samotné uprchnutí nelze z hlediska naplnění formálních znaků této skutkové podstaty chápat pouze jako útěk z objektu věznice s násilným překonáváním překážek či fyzického odporu střežících osob.“**⁴¹

Pokud se odsouzený svévolně vzdáčí z místa výkonu pracovní činnosti mimo areál věznice bez svolení, není zřejmé, zda jde o vědomé a cílené vyhýbání se výkonu trestu, nebo o překročení pravidel s menším společenským dopadem. Právě tato nejednoznačnost vede k rozdílným v praxi jednotlivých věznic i v rozhodování soudů. Nedostatečně přesná legislativní úprava navíc komplikuje práci Vězeňské služby ČR, která musí zvažovat nejen bezpečnostní hledisko, ale právě i proporcionalitu postihu.

Nedůsledné či příliš široké chápání pojmů může mít dopad nejen na odsouzeného, ale také na zaměstnance věznic, kteří jsou povinni správně vyhodnotit situaci a přijmout odpovídající opatření. Nesprávná kvalifikace může vést k nepřiměřenému kázeňskému postihu, nebo naopak k podcenění jednání, které představuje reálné bezpečnostní riziko. V širším kontextu se tak ukazuje, že jednoznačné terminologické vymezení není pouze teoreticko-právní otázkou, ale klíčovým faktorem, který ovlivňuje každodenní praxi, rozhodovací procesy i celkovou efektivitu vězeňského systému.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 03. 2001, sp. zn. 7 Tz 52/2001. Pozn. autora

Tabulka č. 1 – Hodnocení vnímání rozdílů mezi pojmy odchod/útěk. Vlastní zpracování autora

Pojem	Pracovní definice	Klíčové rozlišovací znaky	Zdroj definice / opora
Útěk	Neoprávněné opuštění výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence, typicky ze střeženého objektu, při eskortě nebo jiným jednáním směřujícím k vyhnutí se dalšímu výkonu trestu.	Překonání ostrahy, technického zabezpečení, bezpečnostního perimetru, útěk stráží nebo úmysl vyhnout se výkonu trestu.	§ 337 odst. 3 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník; rozsudek NS ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 52/2001; interní praxe VS ČR dle textu; útěk vězně z Věznice Jiřice ⁴²
Odchod	Neoprávněné opuštění prostoru, v němž se odsouzený nachází v režimu nižší míry střežení nebo důvěry, zejména pracoviště mimo střeženou část věznice, vycházky, návštěvy, programu zacházení či jiného povoleného pohybu mimo věznici.	Nepřekonává se fyzická překážka ani ostraha; jde spíše o porušení režimu, zneužití volného pohybu nebo nevrácení se.	Statistické ročenky VS ČR 2021–2024; Nařízení GŘ VS ČR č. 16/2022 o mimořádných událostech; interní evidenční praxe VS ČR dle textu.
Svévolné vzdálení / zneužití volného pohybu	Širší evidenční kategorie zahrnující situace, kdy odsouzený bez povolení opustí vymezený prostor nebo se nevrátí v určeném čase.	Může jít o odchod z pracoviště, nevrácení z vycházky, zneužití návštěvy, programu zacházení nebo přerušování výkonu trestu.	Statistické ročenky VS ČR; Nařízení GŘ VS ČR č. 16/2022; aplikační praxe VS ČR.
Absconding	Zahraniční pojem pro neoprávněné vzdálení z méně střeženého nebo otevřenějšího režimu, nikoli klasický útěk přes fyzické zabezpečení.	Typicky práce mimo věznici, otevřený režim, povolené opuštění zařízení; nižší míra plánovanosti a rizikovosti.	Emirali, O'Rourke & Friendship 2020; Pakes & Gunnlaugsson; Peterson, Fera & Mellow 2016; SPACE I – Council of Europe.

⁴² ŘEPKA, Vladimír. Útěk vězně z Věznice Jiřice byl rychle vyřešen, probíhá kontrola a jsou vyvozovány osobní důsledky. [online]. 2026, cit. [2026-05-30]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/%C3%BA%C4%9Bk-v%C4%9Bzn%C4%9B-z-v%C4%9Bznice-ji%C5%99ice-byl-rychle-vy%C5%99e%C5%A1en-prob%C3%ADh%C3%A1-kontrola-a-jsou-vyvozov%C3%A1ny-osobn%C3%AD-d%C5%AFsledky?utm>

5. Mediální obraz útěku a odchodu

Skutečnost, že dojde v některé z věznic k mimořádné události, která je spojena s nepřítomností odsouzeného/odsouzené, se stává předmětem mediálního zájmu i zvýšeného zájmu veřejnosti, zvláště když se objevují informace ve sdělovacích prostředcích, které upozorňují na fakt, že by se mohlo jednat o nebezpečnou osobu, aby společnost v případě jakýchkoliv zjištění informovala Policii ČR, že po ní Policie ČR pátrá, nebo informace o nasazení vrtulníku apod. Na takové informace může reagovat společnost citlivě a způsob, jakých je informována může hrát důležitou úlohu při posilování, nebo naopak snižování důvěry v daný bezpečnostní sbor. V tomto případě Vězeňskou službu ČR. Takovým případem jsou i útky vězňených osob, kdy se objevují informace o pátrání po uprchlém vězni,⁴³ o vězni na útěku⁴⁴ atd.

V grafickém vyjádření (tabulka č. 1) jsou zaznamenány nejběžnější situace, při kterých se odsouzený/odsouzená nachází mimo areál věznice a které mohou být následně spojovány s útkem. Uvedená tabulka dokumentuje, jak jsou konkrétní situace zpravidla dokumentovány ve sdělovacích prostředcích, nebo na sociálních platformách, a to jak ze strany Policie ČR, tak i Vězeňské služby ČR, tak i samotnými médii. Pro analýzu byla využita sociální platforma Facebook (v případě Policie ČR) a webové stránky Policie ČR v období 1. 1. 2022 – 31. 12. 2025. V případě Vězeňské služby ČR se jednalo o analýzu údajů obsažených ve statistických ročenkách, kde v sekci o mimořádných událostech jsou tyto události blíže specifikovány a v případě médií se jednalo především o práci s otevřenými zdroji na online platformách, kde jsou jednotlivé mediální výstupy prezentovány (Novinky.cz, Seznamzpravy.cz).

Pokud jde o skutečnost, jak byly zjišťované údaje vybírány, tak lze uvést, že jejich výběr v podstatě korespondoval s událostmi, které jsou obsaženy ve statistických ročenkách Vězeňské služby ČR, jsou zde klasifikovány jako odchod či zneužití volného pohybu s různými podskupinami (v souvislosti s návštěvou, se zaměstnáním, s přerušáním výkonu trestu odnětí svobody apod.).

⁴³ ODVÁRKA, Norbert. Uprchlý vězeň z Chomutova je stále na útěku. Policie varuje: může být kdekoliv. [online]. 2026, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://www.chomutovky.cz/2026/03/10/uprchly-vezen-z-chomutova-je-stale-na-uteku-policie-varuje-muze-byt-kdekoliv/?utm>

⁴⁴ ALEŠ, Karel. Za útěk nebezpečného vězně hrozí dozorcí až deset let. [online]. 2026, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://krimi-plzen.cz/a/vezen-2026-02-07-162956/?utm>

Pojmový nesoulad vyvolává řadu otázek, jak tedy na takové jednání nahlížet a jak jej trestat, zdali jako disciplinární přestupek vězně, nebo v rovině trestněprávní.

Vězeňská služba ČR zpravidla považuje za útěk situace, kdy odsouzený/odsouzená uprchne ze střeženého objektu, nebo uprchne vězeňské strážní při realizaci eskorty, jak bylo uvedeno opakovaně výše.⁴⁵ S tím následně souvisí i otázka přípravy a pokusu o útěk. Ostatní situace jsou považovány za odchod, a to na základě vnitřního předpisu Vězeňské služby ČR.⁴⁶

Tabulka č. 2 – Mediální hodnocení mimořádných událostí spojených s odchodem, nebo útekem vězněné osoby z výkonu trestu odnětí svobody. Vlastní zpracování autora.

Situace	Policie ČR	Vězeňská služba ČR	Média
Svévolné vzdání	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl
Přerušeni VTOS	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl
Nevrácení se z vycházky	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl
Opuštění střeženého objektu	Odsouzený uprchl	Odsouzený uprchl	Odsouzený uprchl
Odchod z pracoviště	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl
Zneužití volného pohybu s PZ	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl
Zneužití volného pohybu s návštěvou	Odsouzený uprchl	Odsouzený odešel	Odsouzený uprchl

Vysvětlivky: VTOS – výkon trestu odnětí svobody; PZ – program zacházení

Pokud bychom se měli zabývat hodnocením jednání, které lze subsumovat pod pojem „útěk“, tak je třeba konstatovat, že v českém právním systému není tento pojem explicitně definován jako samostatná trestná činnost, ale v souvislosti s mařením výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle ustanovení § 337 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, v platném znění. Zde se zmiňuje pojem útěk v odst. 1 písm. m), přičemž zde se jedná především o útěk z ochranného léčení nebo ochranné výchovy. Pro potřeby klasifikace útěku z věznice by bylo možno využít ustanovení v odst. 1 písm. j) § 337 výše citované právní normy. Zde se uvádí, že za maření úředního rozhodnutí a vykázání se považuje závažné jednání, kterým osoba maří účel výkonu trestu.⁴⁷ V zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody v platném znění, je účel trestu odnětí svobody vymezen velmi obecně, cituji: „*Účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“) je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před*

⁴⁵ Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2023. [online]. [cit. 2026-05-02.] Dostupné z: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni-uredni-deska/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-vs-cr-2023.pdf>

⁴⁶ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 16/2022 o mimořádných událostech ustanovení § 6 písm. e). Pozn. autora

⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, v platném znění, ustanovení § 337 odst. 1 písm. j). Pozn. autora.

*pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti*⁴⁸. Tato skutečnost může hrát významnou úlohu při hodnocení konkrétních aktivit vězňů osob spojených s tímto tématem.

V evidenční praxi Vězeňské služby ČR se tak setkáváme s několika kategoriemi neoprávněného opuštění režimu, které odrážejí rozdílnou závažnost a rizikovitost jednotlivých situací. Mezi nejzávažnější patří útěk ze střeženého objektu, charakterizovaný překonáním fyzických překážek nebo ostrahy, což signalizuje vysokou míru nebezpečí pro bezpečnost věznice a veřejnost. Druhou kategorií je odchod z nestřeženého pracoviště, kdy odsouzený neoprávněně opustí prostor, kde je sice pod dohledem, ale fyzicky není omezen překážkami, což může představovat nižší stupeň rizika.⁴⁹

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že problematika rozlišení mezi pojmy útěk a odchod představuje komplexní otázku na pomezí trestního práva, správní praxe a bezpečnostního managementu. Terminologie zde neplní pouze popisnou funkci, ale zásadním způsobem ovlivňuje hodnocení jednání, volbu sankcí i vnímání celé problematiky veřejností. Úplné sjednocení pojmů by sice mohlo přinést určitou míru zjednodušení, avšak za cenu ztráty důležitých rozlišovacích kritérií, která jsou nezbytná pro spravedlivé a efektivní fungování vězeňského systému. Vhodnější cestou se proto jeví systematizace a zpřesnění stávající terminologie, doplnění o metodické vedení a jednotnou aplikační praxi, která bude respektovat jak právní, tak praktické aspekty této problematiky.

Seznam použitých zdrojů

- AEBI, Marcelo F.; COCCO, Edoardo. Prison population, SPACE I–2024. [online]. 2024, cit. [2026-03-15]. Dostupné z: <https://www.scribd.com/document/889804266/250715-Rapport-Space-i-2024-Compressed?utm>
- ALEŠ, Karel. Za útěk nebezpečného vězně hrozí dozorcům až deset let. [online]. 2026, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://krimi-plzen.cz/a/vezen-2026-02-07-162956/?utm>
- CERMAN, Tomáš. Útěk vězně na Náchodsku: Policie hledá muže ve vězeňském úboru. [online]. 2025, cit. [2026-03-10]. Dostupné z: <https://nachodsky.denik.cz/krimi/utek-vezne-na-nachodsku-policie-hleda-muze-ve-vezenskem-uboru-20250606.html>
- České vězeňství. [online]. 2005, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezensvtvi/2005/cv-utek-zm.pdf>

⁴⁸ Zákon č. 169/1999 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění, ustanovení § 1, odst. 2. Pozn. autora.

⁴⁹ REIMLOVÁ, Martina. Odsouzení chtějí pracovat. Pro firmy jde o levnou a spolehlivou pracovní sílu. [online]. 2021, cit. [2026-03-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/prace-odsouzeni-vezni-zamestnanost.A210124_150849_ekonomika_rie?utm

- ČTK. Vězeň, který uprchl z nestřeženého pracoviště v Chomutově, je zpátky za mřížemi. [online]. 2026, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.metro.cz/kraje/ustecky-kraj/vezen-ktery-uprchl-z-nestrezeneho-pracoviste-v-chomutove-je-zpet-za-mrizemi.A260312_114535_metro-usti-zpravy_air
- DIRGA, Lukáš. When, How and Where: Recapturing Prison Escapees. 2025, *Sociológia* 57. No. 6 DOI: 10.31577/sociologia.2025.57.6.18
- DIRGA, Lukáš; KUBÍN, Tomáš. *Vězeň na útěku*. Praha: Academia, 2023. ISBN 978-80-200-3414-4.
- DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav; RASZKOVÁ, Tereza. *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.
- EMIRALI, Aliye; O'ROURKE, Rachel; FRIENDSHIP, Caroline. Desistance from absconding: „You've got to have hope“. 2020. *Journal of forensic practice*. ISSN 2050-8794. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/JFP-04-2020-0020>
- ENGSTROM, Kelsey V.; VAN GINNEKEN, Esther F.J.C. Ethical prison architecture: A systematic literature review of prison design features related to wellbeing. 2022. *Space and culture*, p. 1-25. DOI: 10.1177/12063312221104211
- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. Article 49 – Principles of legality and proportionality of criminal offences and penalties. [online]. 2007, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/49-principles-legality-and-proportionality-criminal-offences-and-penalties?utm>
- FERNANDEZ, Carlos; DE LASALA, Fernando. Risk assessment in prison. [online]. 2021, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/54d9f0f6-2e79-467e-900a-c17802c44f51_en?filename=ran_cons_overv_pap_risk_assessment_in_prison_20210210_en.pdf
- FISHER, Gerald P. Prison escapes. 2022. EBSCO. [online]. 2022, cit. [2026-03-16]. Dostupné z: <https://www.ebsco.com/research-starters/law/prison-escapes?utm>
- HÁMOVÁ, Petra. Za pár minut na svobodě zaplatí vězeň ze Stráže dalšími roky za mřížemi. [online]. 2024, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: <https://ceskolipsky.denik.cz/krimi/straz-pod-ralskem-vezen-utek-trest-pracoviste-20240620.html>
- HENDERSON, Rob. Escapes and related offences. [online]. 2022, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Uživatel/Downloads/Full%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Uživatel/Downloads/Full%20(1).pdf)
- JEŽEK, Petr; ŠŤASTNÝ, Jiří. Přepadla eskortu a osvobodila manžela. Soud za to dal Tauchenové podmínku. [online]. 2010, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/prepadla-eskortu-a-osvobodila-manzela-soud-za-to-dal-tauchenove-podminku.A100629_093458_krimi_js
- JIRÁK, Vladimír. Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 TrZ z hlediska juristického a kriminologického. [online]. 2018, cit. [2026-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/tvcmr/BP_444585.pdf?utm
- Koncepce rozvoje vězeňství 2026–2035. [online]. 2026, cit. [2026-03-16]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/documents/d/msp/koncepce-rozvoje-vezenstvi-do-roku-2035-pdf>

- KOLÁŘ, Ondřej. Vězeňské prostředí a jeho vliv na zaměstnance Vězeňské služby ČR. 2024. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2024, č. 1, s. 51-62. ISSN 1801-8211.
- KOLÁŘ, Ondřej; KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězňených osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. 2017. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2017, č. 3, s. 135-145. ISSN 1801-8211.
- MAJEROVÁ, Eliška. Nepovedený útěk z věznice. [online]. 2022, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/nepovedeny-utek-z-veznice.aspx>
- MUZIKANTOVÁ, Andrea. Pátrání po uprchlém vězni. [online]. 2023, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/krajske-reditelstvi-police-pdk-zpravodajstvi-patrame-po-uprchlem-vezni.aspx>
- ODVÁRKA, Norbert. Uprchlý vězeň z Chomutova je stále na útěku. Policie varuje: může být kdekoliv. [online]. 2026, cit. [2026-05-02]. Dostupné z: <https://www.chomutovky.cz/2026/03/10/uprchly-vezen-z-chomutova-je-stale-na-uteku-police-varuje-muze-byt-kdekoliv/?utm>
- PAKES, Francis; GUNNLAUGSSON, Helgi. Prison break – or break from prison? Reflections on escapes from Icelandic prisons. *Nordic journal of criminology*. Vol. 26, No. 1. ISSN 2578-9821. DOI: <https://doi.org/10.18261/njc.26.1.3>
- PETERSON, Bryce E.; FERA, Adam; MELLOW, Jeff. Escapes from correctional custody: a new examination of an old phenomenon. 2016. *The Prison journal*. Vol. 96(4), p. 511–513. DOI: <https://doi.org/10.1177/0032885516650873>
- REIMLOVÁ, Martina. Odsouzení chtějí pracovat. Pro firmy jde o levnou a spolehlivou pracovní sílu. [online]. 2021, cit. [2026-03-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/prace-odsouzeni-vezni-zamestnanost.A210124_150849_ekonomika_rie?utm
- ŘEPKA, Vladimír. Útěk vězně z Věznice Jiřice byl rychle vyřešen, probíhá kontrola a jsou vyvozovány osobní důsledky. [online]. 2026, cit. [2026-05-30]. Dostupné z: <https://msp.gov.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/%C3%BA%C4%9Bk-v%C4%9Bzn%C4%9B-z-v%C4%9Bznice-ji%C5%99ice-byl-rychle-vy%C5%99e%C5%A1en-prob%C3%ADh%C3%A1-kontrola-a-jsou-vyvozov%C3%A1ny-osobn%C3%AD-d%C5%AFsledky?utm>
- SEDLÁŘOVÁ, Barbora. Odsouzený za vraždu překonal plot i zeď vězení ve Valdicích. Padly výstřely. [online]. 2022, cit. [2026-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/pokus-o-utek-vezen-valdice.A220625_141157_hradec-zpravy_bse
- Statistické ročenky VS ČR 2021–2024. [online]. [cit. 2026-03-12.] Dostupné z: <https://www.vscr.cz>
- ŠVÁSTA, Pavel. K aplikaci zásady legitimního očekávání a rovnosti při ukládání pokut právníkům osobám v řízení o správním deliktu v kontextu zásady individualizace sankce, část II. [online]. 2016, cit. [2026-03-21]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/k-aplikaci-zasady-legitimniho-ocekavani-a-rovnosti-pri-ukladani-pokut-pravnicky-m-osobam-v-rizeni-o-spravnim-deliktu-v-kontextu-zasady-individualizace-sankce-cast-2?utm>
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. Handbook on dynamic security and prison intelligence. [online]. 2015, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC_Handbook_on_Dynamic_Security_and_Prison_Intelligence.pdf

- VLACH, František; STÁŘEK, Lukáš. Resocialization of convicts in the Czech Republic: Tje role of the prison system in promoting reintegration into society. *Jurnal Cita Hukuum*. 2025. vol. 13, No. 1, p. 157-170. DOI: <https://doi.org/10.15408/jch.v13i1.44597>
- YUSIFOV, Abdulla. Practices in the Field of Disciplinary Liability of Convicts While Serving a Sentence of Imprisonment: Analysis of International Experience. *Futurity. Economic & Law*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.57125/FEL.2024.09.25.04>
- ZAJAC, Lada. Policie ročně pátrá po desítkách vězňů. Často prchají z nestřežených pracovišť. [online]. 2022, cit. [2026-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vezenska-sluzba-veznice-policie-vezni-na-uteku-statistika.A220524_170408_domaci_lre

Zákonné úpravy

- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, v platném znění.
- Zákon č. 161/1961 Sb. Trestní řád, v platném znění.
- Zákon č. 169/1999 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 03. 2001, sp. zn. 7 Tz 52/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2023, sp. zn. 6 Tdo 1035/2023.
- Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 16/2022 o mimořádných událostech.

Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D. (*1975) works at the Police Academy of the Czech Republic in Prague, teaching courses on extremism, radicalisation, and global security. Since 2011, he has been with the Radicalisation Awareness Network; since 2015, he has been involved in the European terrorism expert network. He served in the Czech Prison Service (1999–2020), educating staff on extremism and working in prevention. He also participated in Czech missions in Afghanistan, worked for UNODC in Tunisia, managed EU LEICA projects, and co-authored *Extremism Behind Bars* (2021).